

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Apostolica contra nostri temporis hæreses

In quibus Loca illa explicantur, quæ Hæreticj hodie (maximè Caluinus & Beza) vel ad sua placita stabilienda, vel ad Catholicæ Ecclesiæ dogmata infirmanda ...

In Acta Apostolorum to. primus

Stapleton, Thomas

Antverpiæ, 1595

Cap. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39424

his viris, qui nobiscum sunt congregati, testem resurrectionis fieri. Determinat ex quo numero deligendus in Apostolum esset; & quod Scriptura iuxta Petri interpretationem in genere futurum prädixerat, illud quomodo & qua via in particulari fieri debeat, solus præscribit. Ita & Scripturam solus exponit, & indefinitum Dei mandatum solus definit. Hæc duo priuatim Petrus gerit, reliqua collegis ac fratribus permittit.

CAP. II.

1. Cum complerentur dies Pentecostes, erant omnes pariter in eodem loco, &c.

CV R ad huc vsque Pentecostes diem missio Spiritus S. dilata sit, & quid illa missio in cordibus fidelium operata sit, D. August. sapienter exponit: Spiritus Sanctus per quem diffunditur charitas in cordibus nostris, quæ plenitudo legis est, etiam dicitur Dei in Evangelio dicitur. Vnde quia legis tabule digito Dei conscriptæ sunt, & digitus Dei est Spiritus Dei per quem sanctificamur, ut ex fide viuentes per dilectum nem bene operemur, quem non moueat ista congruentia, ibidem quæ eadem subsistit? Dies enim 50. comparatur à celebratione Paschæ, quæ occasione figuratæ omnis per Moysen fieri præcepta est, in significationem utique futuræ dominicæ passionis, vsque ad diem quo Moyses legem accepit in tabulis digito Dei conscriptis. Similiter ab occisione

Spiritus S.
cur die
Penteco-
stes datus
De Spiritu
& lit.
cap. 16.

A 2 & resur-

Cap. 17.

Caluini
corrupte-
la.Legis &
Euangelij
discrimē.

Et resurrectione illius qui sicut ovis ad immolandum ductus est, 50. diebus in vnum congregatos fideles digitus Dei, hoc est, Spiritus Sanctus impleuit. In hac mirabili congruentia, illud certe plurimum distat, quod ibi populus accedere ad locum, vbi lex dabatur, horrendo terrore prohibetur: hic autem in eos superuenit Spiritus sanctus, qui eum promissum expectare: in vnu fuerat congregati. Ibi in tabulis lapideis digitus Dei operatus est: hic in cordibus humanis. Ibi lex extrinsecus posita est, qua iniusti terrentur: hic intrinsecus data est, qua iustificarentur. Hæc ille, verum usum ac finem dati hoc die & hoc modo Spiritus Sancti explicans. Calvinus hoc totum vt argutiā contēnit, & in die Pentecostes hæc accidisse vult, quia dies festus erat, quo plurima hominum multitudo conueniret, vt res celebrius innotesceret. Atqui alia festa erant, maximè feriæ paschales seu septem dies azymorum, statim post resurrectionem Christi, non minùs celebres, quibus mitti Spiritus potuerat, si illa *magis solida causa* esset, vt loquitur Calvinus. Porro & ex hac missione verū discrimen legis & Euangelij describitur. Lex extrinsecus terrens, Euangelium intrinsecus afficiens promulgatur: quod latius loco citato pertractat Augustinus. Habuit autem hic Spiritus Sancti Aduentus in ipsis Apostolis singulares effectus vocationi ipsorum proprios, vt loqui linguis omnium gentium, quia Euangelium toti mundo annunciaturi erant. Sed donum

donum charitatis intrinsecus iustificans, & ad omnem pietatem corda inflammans, commune omnibus erat, sicuti effectus statim docuit, ut in fine huius cap. Lucas describit. Vult Beza solis Apostolis datū esse Spiritum Sanctum; & carpit Catholicos, qui B. Virginum, in medio Apostolorum pingunt descendente Spiritu sancto. Sed textus clarè docet omnes fuisse pariter in eodem loco. Videlicet 120. quos in superiori cap. designavit, inter quos recensetur B. Virgo. Et tametsi Petrus non nisi aliorum undecim nomine turbæ loqueretur, nisi eorum causam ageret, ut Beza vult; illud ideo fieri potuit, quia illi soli linguis loquebantur magna Dei, cæteris fidelibus aut tacentibus, aut talia magna non loquentibus. Sanè in omnes præsentis Spiritum Sanctum descendisse, & hoc vnum discrimen fuisse datæ legis in monte Sina, supra ex August. loco citato accepimus.

Beza furtivis
cauillatio.

23. *Hunc definito consilio & præscientia Dei traditum per manus iniquorum affligentes interemistis.*

PERSUADENT sibi firmiter ex hoc loco Calvinistæ, hominum impiorum malefacta non solum Deo præsciente & permittente, aut etiam ad certos laudabiles fines ordinâre, sed etiam actiue ad illa concurrente, eaq; ipsa ut fiant decernente, perpetrari: ut hoc

A 3 videlicet

Deum
peccata
præscire
& per-
mittere,
sed non
operari
vel decer-
nere.

videlicet modo actionibus humanis neces-
sitatem imponant, libertatem omnem de-
trahant. Quum enim duo hic dicat D. Pe-
trus, definitum Dei consilium, & præscien-
tiam; ista duo (ait Calvinus) *distinguere* nos
oportet, atque eo diligen- ius quod multi in hac parte
falluntur. Præterito enim consilio Dei, quo modera-
tur totum orbem, nudam præscientiam arripiunt.
Inde vulgaris illa distinctio, quod tamen si prævidet
Deus omnia, nullam tamen creaturis imponit ne-
cessitatem. Sed hic videmus non tantum à Deo
gravisam quicquid Christo accidit, sed ab eo fuisse
decretum. Hinc autem colligi debet generalis dociri-
na, quia Deus non minus in totius mundi guberna-
tione, quam in ordinanda morte Christi, suam præ-
videntiam ostendit. Dei ergo est non futura modo
præscire, sed suo arbitrio statuere quid fieri vult.

Hæc Calvinus, docens Deum omnia homi-
num peccata non præscire tantum, sed & de-
cernere suoque arbitrio statuere quid fieri
velit, & hoc ipsum ad Dei voluntatem per-
tinere. Ait enim in sequentibus: *Aliud est præ-
scientia quam voluntas Dei qua regit ac temperat
omnia.* Hic verò respondentibus & diligen-
ter distinguentibus Catholicis, de voluntate
Dei permittente, ab illa voluntate quæ pa-
riter quod vult operatur, quarum illa in solis
peccatis & actionibus inordinatis, Dei que
voluntati contrarijs, hæc verò in actionibus
pijs & spiritualibus versatur; rursum de de-
creto Dei seu voluntate absoluta aut aliquid
fieri

Voluntas
Dei mala
permittit
bona ope-
ratur.

fieri decernente, idque vel voluntate effica-
 ci, & sine vlla dependentia ab arbitrio crea-
 to, vt in ijs que naturaliter & necessario fiunt; <sup>Voluntas Dei abso-
luta du-
plex.</sup>
 vel dependenter ab arbitrio creato, quate-
 nus prouidens bona per liberum arbitrium
 futura cum auxilio gratiæ suæ, ea simplici-
 ter & absolute vult quia placent ei; aut in a-
 liquem bonum finem ordinante, vt ipsa ho-
 minū peccata; quia maluit ex malis bona facere,
 quam nulla mala esse permittere; Calvinus cum <sup>Voluntas Dei ordi-
nat mala
in finem
bonum.</sup>
 suis hanc moderationem & distinctionem
 non ferunt; vt pote ex qua cōsequitur actio-
 nibus humanis superesse adhuc libertatē, tā
 quoad mala opera omnia que Deus nec vult
 nec decernit simpliciter fieri, quam quoad
 bona etiam opera: quæ gratiæ quidem diui-
 næ adiutorio filij Dei faciunt, sed cooperatē
 libero hominis arbitrio. Addit igitur ad-
 huc Calvinus, vt hanc moderationem ac di-
 stinctionem conuellat: Nonnulli (inquit) qui
 acutiùs cernunt, Deum non modo præscire, sed nutu
 etiam quæcumque sunt in mundo moderari fatentur.
 Intereatamen confusum regimen imaginantur, qua-
 si Deus: frena laxaret creaturis, vt singula sequantur
 nature suæ ordinem. Hoc modo liberum homini ar-
 bitrium relinqui putant, quoniam ad liberam boni
 & mali electionem disposita est eius natura. Hæc
 est sanè sententia nostra, Catholica, ortho-
 doxa, & totius veteris Ecclesiæ, cuius fide-
 lissimus testis Augustinus ita scribit: *Fides* ^{Epist. 47.}
sanæ Catholica neque liberum arbitrium negat siue

A 4. in vitam

Liberi
arbitrij
doctrina
ortho-
doxa.

*in vitam malam siue in bonam, neque tātum ei tri-
buit, vt sine gratia Dei valeat aliquid; siue vt ex
malo conuertatur in bonum, siue vt in bono perse-
ueranter proficiat, siue vt ad bonum sempiternum
perueniat. Quid ergo aduersus hanc fidem sa-
nam Catholicam Calvinus? Sed (inquit)
qui ita sentiunt, Deum fingunt in celo sedere otio-
sum. Et quare aut quomodo hoc sequitur?
ne vno quidem verbo docet. Atqui Deus
permittens homini liberam suorum operū
electionem & executionem, non sedet in
celo otiosus, quia bonis operibus coopera-
tur, & mala opera volens ac sciens permit-
tit, eademque ad certos laudabiles & egre-
gios fines suo occulto iudicio ordinat ac dis-
ponit. Sed pergamus cum Caluino. Longē
(inquit) aliter Scriptura, quae speciale Deo regimen
& in rebus singulis & in hominū actionibus ven-
dicat. Hoc speciale regimen Dei per liberas
hominum actiones adeo non impeditur, vt
in illis maximē reluceat. Vbi enim speciale
Dei regimen circa hominum actiones lucu-
lentius & illustrius innotescit ac relucet,
quā in iustis iudicijs suis quae circa illas
exercent, reddens unicuique iuxta opera sua? Atqui
(ait idem Augustinus) Si non est liberum arbi-
trium, quo modo iudicat mundum? & rursum:
Quomodo unicuique iuxta opera sua redderetur in
die iudicij, nisi liberum esset arbitrium? Nihil er-
go hactenus Calvinus contra liberas homi-
nū actiones cum Dei prouidentia & definito
consilio*

Rom. 2.

Epist. 46.

Hypo-
gnost. lib.
4.

cōsilio coniunctas attulit. Vtraq; simul re-
ctissimè cōsistunt, quia libera hominis ope-
ratio ipsius providentiæ diuinæ pars est.

Caterum si iuxta Calvinum homo malus
liberè non operatur, sed ex Dei voluntate &
decreto necessitas ei imponitur, & in ipsis
malis operibus Deus statuit quid fieri vult;
quomodo vel homo peccasse censebitur, qui
malè operādo Dei decretum infallibile ne-
cessariò executus est; vel Deus ipse mali au-
thor non censebitur, qui ipsum peccatū fieri
voluit adeoque decreuit? Ad vtrumque in-
conueniens respondet hoc loco Calvinus,
quia vtrumque consequi facile aduertit. Ad
prius dicit: *Vicūque exequantur impij quod a-*
pud se Deus statuit, nihil tamen minus quam Deo
obediunt. Nam obedientia ex voluntario affectu
nascitur. Sed hæc nulla responsio est. Non e-
nim quæritur an homines impij Dei volun-
tatem & decretum exequendo bene mere-
antur, sed an à peccato sint immunes. Non
obediunt quidem Deo, ideoque nihil merē-
tur: sed & interim videntur non peccare,
quia & opus, quod faciunt, Dei voluntati
conforme est, (vult enim Deus ipsa peccata
fieri, eaque decernit, iuxta Calvinū) & præ-
terea hoc ipsum necessariò faciunt, à Deo
compulsi. Sic enim subiungit Calvinus: *Illi*
denum obediunt Deo, qui opera sua exigunt ad legis
regulam, deinde eius imperio se voluntarij subijciunt.
Nihil tale in omnibus impijs cernimus, quos Deus

Dei de-
cretū cir-
ca pecca-
rum duo
absurda
consequū-
tur.

Calvinū
effugium
circa
prius.

A 5 bus vel

Caluini
blasphemia in
Deum.

huc vel illuc nescientes impellit. Ecce, ait Deum homines impios huc vel illuc nescientes impellere. Compulsi igitur operantur, & ipsam Dei voluntatem, quam nesciunt, penitus exsequuntur. In quantum nesciunt se Dei voluntatem exequi, eamque compulsi faciunt, Deo certe non obediunt iuxta obedientiae regulam ab ipso Caluino definitam. In quantum verò ipsam Dei voluntatem exequuntur, necessario à peccato excusantur. Quid enim est aliud peccare, quàm contra Dei voluntatem facere? Sed absit homines impios Dei voluntatem exequi, qui ea perpetrant quæ diuinæ voluntati in lege ac præceptis patefactæ apertè repugnāt. At impius Caluinus aliam fingit arcanam Dei voluntatem, qua vult & decernit ipsa mala opera, & sine qua voluntate actiua sederet otiosus in calo. Ceterum, hoc vno argumento inuictè refellitur, quia Dei voluntas sibi contraria esse non potest. Quod in lege ac præceptis se nolle professus est, illud idem arcana voluntate aliqua velle, sine summa impietate cogitari non potest. Manet ergo firma iusta impiorum excusatio, si (vt Caluinus ex hoc loco colligit) ipsa impiorum opera mala Deus fieri vult ac decernit, & ipsos impios huc atque illuc nescientes (hoc est, arcanae huius voluntatis ignaros) impellit. Ad alterum incontinens respondet: *Quantum ad alterum pertinet, negamus Deum esse mali authorem,*

Caluini
effugium
circa po-
sterius.

authorem, quia in hac voce certa est notatio pravi affectus. Maleficium enim aestimatur ex fine quod quisque tendit. Homines cum vel furtum vel homicidium perpetrant, ideo peccant, quia fures sunt aut homicidae, in furto autem & homicidio sceleratum consilium. Deus, qui illorum malitia vitatur, in superiore gradu locandus est. Hæc ille. Putat excusari Deum, quia impiorum hominum mala quæ vult, & quæ decernit, non nisi in bonum finem vult, ordinat, ac disponit, utres eorum malitia. Atqui desleat astutem à voluntate & decreto malitiæ impiorum, ad vsum huius malitiæ quo in rectum aliquem finem à Deo destinatur. Hic vsum malitiæ impiorum & directio ad bonum finem à Deo non negatur. Nec propter huiusmodi vsum author mali censetur. Sed quia iuxta Calvinum ipsum malum opus Deus fieri vult, & fieri decernit, ideo Deum mali authorem à Calvino constitui dicimus. Ad hoc Calvinus non respondet, nisi quod maleficium aestimandum ex fine affirmat. Sed quid? an opus ex se malum ad bonum finem velle, à peccato excusat? Vbi ergo illud Apostoli, *Non faciamus mala ut eveniant bona?* An excusabuntur impij persecutores Apostolorum, quia illa persecutione arbitrabantur se obsequium præstare Deo, qui finis laudabilis erat? Propterea ergo impius Calvinus, hæc Petri verba deprauas, Deum Opt. Max. peccati authorem & reum facit.

In eadē impietate persistit Beza: *Cognitio-*

nis vo-

Astuta
Calvini
evasio
reijcitur.

Rom. 2.

Ioan. 14.

Beza im-
pietas
Calvinia-
nz con-
formis.

Inft. lib. 1.
cap. 18.
num. 3.

Beza facit
Deum
authorem
peccati.

*nis vocabulo (sic ille præscientiam verit) non
est quod cum Epicureis otiosam aliquam in Deo fu-
turorum cognitionem imaginemur: quum providen-
tia Dei nec debeat nec possit ab eius definito consi-
lio ac decreto conuelli, vt hodie nonnulli se facere
distingant, ne Deum authorem malorum videantur
facere. Absit verò a nobis hæc blasphemia. Est igitur
Calvinus blasphemus, qui ea etiam de re
alicubi gloriatur. Sic enim scripsit: Iam satis
ostendi, Deum vocari eorum omnium authorem, quæ
isti censores volunt tantum otiosè eius permissu con-
tingere. Sed pergamus cum Beza, &c, an non
eiusdem blasphemix reus sit, videamus. Sed
absit (inquit) vicissim vt quicquam Deo vel con-
nuente vel inuito fieri aut accidere dicamus. Ecce
apertè dicit, nihil Deo connuente fieri. Ergo Deo
operante aut certè cooperante omnia fiunt,
etiam ipsa peccata. Quicquid enim in mun-
do fit, Deo vel permittente ac connuente
vt fiat, vel certè operante vel cooperante
quum fiunt, fieri qui negat, ille verè cū Epi-
cureis otiosam in Deo cognitionem imagi-
natur. Atqui permittente & connuente
Deo, iuxta Beza, nihil fit. Ergo operante
aut cooperante Deo omnia fiunt. Quæ au-
tem Deus operatur, vel quibus cooperatur,
illorum esse authorem Deum, negari non
potest. Est ergo iuxta Beza Deus malorū
author, & huius blasphemix reus Beza cō-
uincitur. Pergamus tamen ad cætera quæ
subiungit: Certè (inquit) nullum vnquam faci-
nus in-*

nus in terris editum est, quod cum Iudæ perfidia & Iudæorum scelere sit comparandum: & tamen aperte dicit Spiritus Sanctus Deum non modò hac futura cognovisse ab æterno, sed æterno & immutabili suo consilio in optimum finem definivisse. Et nisi hoc fateamur, necesse est ut in nostra redemptione consilium Dei non intervenisse dicamus. An verò propterea vel innocens Iudas, vel eius causa seu particeps Dominus? minimè. Rectissimè hoc totū: sed nunc quomodo Deum huius sceleris participem non esse ostendit, attendamus: Nam bene semper agit Dominus, quibuscumque utatur instrumentis: hoc etiam verum est, quia nihil adhuc in Deo ponitur circa peccati actionem, præter usum ipsum malitiæ alienæ. Videamus cætera: Et in eodem opere agit aliud bonus Deus mundum sibi in filio reconcilians, aliud verò Iudas sanguinem innoxium prodens. Ecce in eodem opere proditoris Iudæ, Deum actorem ponit, nec nisi ratione finis à Iudæ distinguit. Aliud, inquit, in eodem opere agit Deus mundum sibi reconcilians, id est, alium finem in hoc opere spectavit. In eodem tamè opere agit, ne otiosam in eo cognitionem imaginemur. In eodem igitur luto cum Caluino hæret Beza, tameti minùs aperte sententiam suam proferens, tam altè nò immergitur. Sed nunc relictis istis diuinæ scripturæ depravatoribus, veram ac germanam verborum Petri sententiam exponemus.

Christus sanè definito consilio & præscientia
Dei

Dei con-
silio quo-
modo
Christus
traditus.

Serm. 16.
de passio-
ne Domi-
ni.

Dei traditus est, quia traditio illa, tota que crucifixio filij Dei, non solum fuit à Deo præcognita, sed etiam decreta ac definita. Atqui cum in hac Iudæ traditione, & Iudæorum crucifixione, aliud fuerit ipsa actio tradentis Iudæ, & crucifigentium Iudæorum, aliud verò ipsa Christi passio, qua traditus & crucifixus fuit; actionem illam præsciuit non definiuit Deus, passionem hanc certo consilio decreuit ac definiuit: quia bonum hoc maximum erat, facinus atrocissimum alterum fuit. Distinguit ita sapienter Leo Magnus his verbis: *Nunquid iniquitas persequentium Christi ex Dei oraculo est consilio; & illud facinus quod omni maius est crimine, manus diuine preparationi armavit? Non hoc plane de summa iustitia sentiendum est: quia multum diuersum multumque contrarium est, id quod in malignitate Iudæorum est præcognitum, & quod in Christi passione est dispositum. Non inde processit voluntas interficiendi, unde moriendi; nec de vno exitu in spiritu atrocitas sceleris, & tolerantia redemptoris. Non enim impius furencium manus immisit in se Dominus, sed admisit: nec, præsciendo quod faciendum esset, coëgit ut fieret; cum tamen ad hoc carnem suscepisset ut fieret.* Hæc ille. Traditus ergo Christus est ex definito Dei consilio, quoad passionem salutarem ex parte Christi; & ex certa Dei præscientia, quo ad actionem impiam ex parte Iudæ & Iudæorum. Voluit Deus Christum pati, Iudæ proditionem non voluit, à qua pro-

qua propterea proditorem Iudam multis
 verbis & indicijs (quum iam animo facinus
 concepisset) Christus ipse deterret & dehor-
 tatur, tam facinus ipsum illi prædicens, quàm
 futuram facinoris pœnam. Decreuit Deus
 per vnigeniti sui passionem mundum redi-
 mere, Iudæorum impiam ingratitude
 non decreuit: (quam etiam plurimis verbis
 prædixit & acerrimè reprehendit, pronun-
 cians eos propterea ex *Diabolo esse*, & opera
Diaboli facere) sed Iudæorum ingratitude
 atque impietate ad optimum & excellentis-
 simum finem vsus est. Vnde B. Augustinus
 quum dixisset, *Deum vti cordibus malorum ad*
laudem atque adiumentum bonorum, hoc exem-
 plum subiungit: *Sic vsus est Iuda tradente Chri-*
stum: sic vsus est Iudæis crucifigentibus Christum.
 Hunc vsum alienæ malitiæ in Deo, & hoc
 patientiæ iustorum decretum in Deo agno-
 scit sana doctrina, docuerunt sanctissimi
 Patres. Deum autem aut velle aut decerne-
 re ipsam hominum malitiam, vnus hodie
 Calvinus docere cœpit; eiusque sectatores
 non minùs impiè quàm pertinaciter susti-
 nent. Sed ad hanc eos impietatem, tollendi
 è medio liberi arbitrij libido pertinax im-
 pulit.

Ioan. 19.
Matth. 26

Ioan. 8.

De grat.
& lib. ar-
bit. cap.
20.

27. *Non derelinques animam meam in inferno.*

Descesus
Christi ad
inferos
probat.

QVia hic locus descensum Christi ad inferos quoad animam, iuxta Symboli Christiani articulum luculenter probat (neque enim liberationem eius ab inferno Propheta prädiceret, si ad infernum nūquā descendisset) & quia consequenter tertius & medius quidam locus inter cælum beatorū & infernum damnatorum (quem veterum respectu limbum Patrum antiquitas vocat, nostro respectu purgatorium) necessario conuincitur, quod utrumque horum temporum hæretici pertinaciter negant; propterea Scripturam sacram suis dogmatibus postponentes, textum istum penitus deprauarunt. Theodorus Beza in Annotationibus suis, anno 1556. editis, ita hunc locum vertit: *Non relinques cadaver meum in sepulchro.* Sed à Flacco Illyrico & Castalione, hominibus quoque hæreticis, hoc nomine vehementer flagellatus, in posterioribus editionibus anni 1565. & 1589. versionem quidem correxit, ita vertens; *Non derelinques animam meam apud inferos;* pertinaciter tamē sustinet, inferorum nomine sepulchrū intelligi, animæ verò vocabulo personam vel vitam significari, ut hic sit verborum sensus, *Non derelinques me vel vitam meam in sepulchro;* nec aliud hīc dixerit Dauid à Petro citatus, quā quod Psalm. 32. dixit, *Vi eruat à morte animas eorum,*

S. Textus
corrupte-
la per Be-
zam &
Caluinū.

eorum, & alia eo infame; & rursum Psal. 88.
*Quis est homo qui vivet; & non videbit mortem,
 eruet animam suam de manu inferi?* Sic & hoc
 loco Calvinus: *Animam (inquit) non relin-*
quere in inferno, est non permittere ut interitu op-
primatur. Quæ tota impudens & affectata
 corruptio tribus potissimum argumentis
 refellitur. Primum, quia quum anima sit
 immortalis, nec morti subiecta, nec sepul-
 chro conclusa, absurdissimus sensus est ani-
 mam à mortē liberare, vel è sepulchro erue-
 re. Imò, ait Beza, *vita quodammodo videtur se-*
pulchro obui, quàm diu corpus illic mortuum iacet:
 & Calvinus; *Quum homo extinctus in sepulchro*
iacet, sepulchrum dicitur eius vitæ dominari. Sed
 iuxta hanc absurdissimam sententiam nul-
 lus iam Sanctorum viveret, quorum in se-
 pulchris corpora iacent, & pariter cum cor-
 pore interiret anima; nec ab anima homo,
 sed à corpore vitam acciperet. Alterum ar-
 gumentum est, quia de liberatione è sepul-
 chro in proximo membro distinctè Prophe-
 ta dixit: *Nec dabis sanctum tuum videre corrup-*
tionem. Quum enim anima & corpore homo
 constet, & moriente homine corpus quidem
 sepulchro condatur, anima verò ad inferos
 descendat, etiam iustorum iuxta veteris te-
 stamenti statum; Propheta Messie resurrectionem
 prædicturus, de utriusque libera-
 tione loquitur, quòd nec anima apud infe-
 ros derelinquenda, nec corpus corruptioni

B dandum

Refuta-
tur 3. ar-
gumētis.

1.

2.

3. dandum fuit. Tertium & potissimum argumentum est, quod vox inferni hoc loco nullo modo sepulchrum potest significare. Nec vox Græcâ, *adys*, nec vox Hebræa, *hîy* aliud quam infernum significat. Immo nullo alio verbo infernus in vtrâq; lingua significatur: neque pro sepulchro vspici in tota Scriptura vox Davidica accipitur; quod propterea septuaginta interpretes semper venterunt, *adlv*, infernum, ut ipsemet Beza faceret. Vnus apud Osee cap. 13. & Paulum 1. Cor. 15. locus, etiam de Christo loquens, proprietatem verbi à sepulchro distinctam manifestè docet: *Ero mors tua ô mors, morsus tuus ero ô inferne. Vbi est mors stimulus tuus? ubi est, ô inferne, victoria tua?* Canit Propheeta duplicem Christi victoriam, mortis ac sepulchri quoad corpus, animæ quoad infernum. Mortem vicit corpore resurgens: infernum vicit, adeoque momordit, quia non suam tantum, sed & omnium iustorum animas inde Christus eripuit. Vnde D. Hieronymus in hunc locum mortem ab inferno distinguens: *Mors (inquit) est qua anima separatur à corpore; infernus locus in quo animæ recluduntur siue in refrigerio siue in pœnis, pro qualitate meritorum. Quod autem aliud sit mors, aliud infernus, Psalmista demonstrat dicens: Non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi?* Hæc ille, proprietatem verbi, *hîy*, siue inferni, explicans. Idem tamē verbum in-

bum inferni, *הַאֵשׁ*, & Græcè, *αἰς*, mortem
 quidem significat eodem cap. Osee 13. *De
 manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos*, ut
 noster interpres bene vertit, non quia illa
 vocabula propriè mortem denotant, sed
 quia ante Christi passionem simul hæc duo
 fiebant, mori & descendere ad inferos. Cæ-
 terum pro sepulchro vox infernus, *αἰς*,
הַאֵשׁ, nunquam accipitur. Sepulchrū Græ-
 cè *ταφος*, Hebraicè *קבר* vocatur. Quare &
 omnes paraphrastæ Hebræorum illam vo-
 cem *הַאֵשׁ* explicant per vocem gehennæ, ut
 la: ostendit Genebrardus lib. 3. de Trini-
 tate. Denique quum in veteri Scriptura le-
 gimus, *Descendam ad filium meum lugens in in-*
fernum, & rursus, *Deducetis canos meos cum do-*
lore ad inferos; & iterum, *Redimet Deus animā*
meam de manu inferni cūm acceperit me; tum &
 illud, *Scio morti trades me, ubi constituta est do-*
mus omni viventi; in his omnibus locis voca-
 bulo *הַאֵשׁ* infernus ipse seu limbus Patrum
 designatur, ut in nostris Antidotis Euange-
 licis latius ostendimus. Sic Psalm. 9. Con-
 uertantur peccatores in infernum *לְאֵשׁ אֵלֶּיךָ*
 non nisi infernus damnatorum iuxta inter-
 pretes Hebræos intelligitur. Iam quod Be-
 za profert ex Psalm. 32. quasi veram huius
 loci explicationem, *Ut eruat a morte animas eo-*
rum, & alat eos in fame, absurdum & ridiculum
 est, quum eo in loco nec sit vox *הַאֵשׁ* quod
 infernum, sed *מָוֶת* quod propriè mortem
 significat;

Genes. 37

Genes. 44

Psalm. 48

Iob 30

Ad Luc.

cap. 16

significat; nec de mortuis, sed de viuentibus sermo habeatur. Quod secundo loco profert ex Psalm. 88. *Quis est homo qui viuet, & non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferi?* de vero quidem inferno loquitur: sed aperta sententia est, nec corporis mortē à quoquam vitari posse, nec animæ ad inferos descensum, loquendo de statu veteris populi, sicut ibi Propheta loquitur. Quare Græcis interpres, *ἀδης* vertit, non *ταφός*; infernum, non sepulchrum: vt impudentissimus sit Beza, qui hanc ipsam versionem obseruans, ex ea tamen infert, infernum pro sepulchro accipi: quando vox *ἀδης* apud Græcos non magis lapidem quàm sepulchrum significet, sed perpetuò locum infernum & subterraneum. Sed hæc est summa Bezæ impudentia, & omnium hodie hæreticorum impietas; ne dogma Christianum de descensu Christi ad inferos agnoscant, non solum vnum Symboli articulum eradere, sed apertam etiam hanc de Christi anima ad infernum descendente Scripturam indignissimè deprauare.

37. *His auditis, compuncti sunt corde, & dixerunt: Quid faciemus viri fratres? Petrus respondit ad illos: Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum.*

Observanda diligenter est prima hæc Iudeorum conversio ex prima Petri concione subsequuta, vt ordinem iustificationis impij, contra horum temporum gravissimas corruptelas, rectè & salubriter teneamus. Audita Petri concione, *compuncti sunt corde*: Hic apparet fides verbo Petri habita. Nisi enim credidissent quæ Petrus dixerat, nullam compunctionem, sed summum potius contemptum ostendissent. Apparet etiam dolor de peccatis præteritis, qui est poenitentiae initium. Cordis enim compunctio conscientiae cruciatum designat. Quando addunt, *Quid faciemus viri fratres?* ostendunt se spem veniæ non abijcere. Nam absque spe veniæ nunquam fuissent solliciti de placando Deo, aut de querenda salute. In eisdem quoque verbis emendationis propositum & satisfaciendi desiderium demonstrant. Iam enim in lege diuina eruditi, sciebant offensum Deum aliqua satisfactione placandum esse, vt iustitiæ eius ratio habeatur, quæ cum misericordia pari semper passu ambulat. Hic hæretici hoc verbum carpunt. *Verbum* (inquit Sacerius) *quid faciemus?*

B 3

Iustificationis impij ordo.

1.

2.

3.

4.

Eraf. Sar-
gerius in
expos.
Eccles.

5.

AG. 26.

Pœniten-
tix opera
digna.

mus? ostendit nos naturâ sic affectos esse, ut studeamus operibus mereri gratiam: adeo inheret nobis operum iustitia. Hæc ille. Atqui non ut mererentur Dei gratiam, sed ut eam cōsequerentur, sibi necessario aliquid faciendum, & salutis suæ restaurandæ cooperandū esse, hominemque adultum sine aliquo opere suo iustificari non posse existimabāt. Quod rectene an malè existimauerint, Petri responsum docebit. *Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi in remissionem peccatorum.* Paucis verbis, quid facere debeant, docet. Non reijcit illam interrogationem de operibus, quali preposteram, importunam, aut gratuitæ remissioni repugnantem, ut hæretici faciunt; sed eam planè confirmat, iubet enim pœnitentiam agere: quod quantum significet, paulo plenius Paulus expressit, dicens Agrippæ Regi: *Annunciavi Damasci primum, & Hierosolymis, & in regione Iudææ, & Gentibus, ut pœnitentiam agerent, & converterentur ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.* Quid est autem digna pœnitentiæ opera facere, quàm sic animo toto ad Deum conuerteri, ut ea opera facias quæ conuersionis veræ, non fictæ, signa ac testimonia sint, quæ Deo, ad quem conuerteris, placere possint, quæ denique aptum & idoneū diuinæ gratiæ suscipiendæ reddant? Quum Ioannes Baptista, similibus verbis usus, dixisset,

dixisset, *Facite fructus dignos pœnitentiæ*, & auditores eius statim subiicerent, sicut & hoc loco, *Quid ergo faciemus?* præscribit illis Io-^{Luc. 3.} annes digna pœnitentiæ opera: *Qui habet duas tunicas, &c.* Ad opera charitatis hortatur, quia *charitas cooperit multitudinem peccatorum.* Hic hæretici pœnitentiæ actionem in sola cordis ad Deum conuersione & nouæ vitæ desiderio constituunt. *Pœnitentia* (ait hic Caluinus) *conuersionem mentis sonat, ut totus homo innoctetur & alius fiat.* Sed fallit lectorem, & deprauat scripturam. Hanc enim cordis conuersionem & nouæ vitæ desiderium antea Iudæi isti professi fuerant, *compuncti corde, & dicentes, Quid faciemus viri fratres?* Illis autem ita compunctis, & corde conuersis, & ad nouam vitam anhelantibus, (hoc est enim, *Quid in posterum faciemus?*) non responderet Petrus iuxta sensum Hæreticorum hodie: Satis hoc est: Conuersio hæc cordis vestri sufficit vobis iam credentibus ad salutem. Non sic respondebat Petrus, sed adiungit, *Pœnitentiam agite: opera pœnitentiæ digna præstate:* Hæc vna via ac ratio est consequendæ remissionis peccatorum. Aliā viam proponit de Sacramento salutis suscipiendo, & *baptizetur unusquisque vestrum.* Vtrique viæ ac medio hunc terminū, hunc effectum assignat, *in remissionem peccatorum vestrorum*, in qua videlicet consistit iustificatio impij, & reconciliatio cum Deo, quam ū

ad liberationem à morte attinet. Nam de noua vita gratia, & altera iustificationis parte (quam vtramque expressit qui dixit,

2. Ioan. 5. *Translati sumus de morte in vitam;* & alius, *Qui*
Coloss. 1. *eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in*

regnum filij dilectionis sue) subiunxit Petrus; & accipietis donum Spiritus Sancti. Quibus verbis tametsi visibile donum linguarum significet, simul tamen inuisibile charitatis donum certissimè intelligit: quando illud externum donum ad huius interni confirmationem, & ad testimonium presentie Spiritus Sancti datum fuerit, vt scribit Augustinus in Epistolam 1. B. Ioannis. Hic rursus

Tract. 6.

omnia inuertunt hæretici. Dicunt, adiungi penitentia baptismum, quia hic illius signum est; quo nihil absurdius dici potuit: quum non penitentia an egressa (iubet enim Petrus prius penitentiam agere, postea baptizari; nec adultus aliquis absque acta penitentia baptizari potest, signum autem cum re signata coniunctum esse debet) sed remissionis peccatorum, quæ per lauacrum regenerationis accipitur, signum certum & efficax baptismus sit. Addit Calvinus, *poni hic baptismum tanquam sigillum quo gratia promissio confirmatur:* quæ est aperta diuinæ Scripturæ corruptio. Iubet enim Petrus illos baptizari in remissionem peccatorum, id est, ad illam consequendam, non post remissionem peccatorum, quasi ad illam confirmandam. Atque bene

Scripturæ
corrupte-
la.

bene pœnitentia tale sigillum effingi potest
quàm baptisimus. Vtrumque enim fit in re-
missionem peccatorum. Alioqui aliam Scri-
pturâ qua Christus dicit, *Hic est sanguis meus,*
qui pro multis effundetur in remissionem peccato-
rum, iuxta Calvinum glossare licebit; id est,
qui tanquam sigillum est quo remissionis
peccatorum promissio confirmatur; vt sic
nec ipse Christi sanguis causa eius censi
debeat. Adiungit hoc loco Calvinus alia
toxica. Primum, doctrinam hanc pœnitentia &
remissionis peccatorum quotidianum in Ecclesia
vsum habere. Ita confundit pœnitentiam ho-
minis impij, quæ, si Christo credimus, iustus
non indiget, cum quotidiana illa iustorum
pœnitentia, qua quotidie clamamus, *Dimitte*
nobis debita nostra. Quam impiam doctrinam
alibi refutauimus. Rursum non distinguit
illam remissionem peccatorum quam pro
quotidianis delictis iusti quotidie petunt,
ab illa remissione quæ impijs, vt iusti fiant,
necessaria est: quum Petrus hîc de sola im-
piorum pœnitentia & remissione peccato-
rum illis necessaria loquatur: nisi forrè in
hominibus baptizatis & semel iustificatis
perpernam ponat Calvinus impietatem, vi-
tamque flagitiosam, quæ tali pœnitentia ta-
lique noua reconciliatione indigeat: ac per
hoc Apostolo, imò gratia Saluatoris nostri
contradica, quæ ideo apparuit, ideo facta est,
vt abnegante impietatem & secularia desideria,

Pœniten-
tiâ impij
& iustorū
quotidia-
nam con-
fundit
Calvinus.
Luc. 15.

In Anti-
dotis E-
uangel. ad
Luc. cap.
15. & ad
Mar. c. 1.

sobrii, iustè, & piè vivamus in hoc sæculo.

Sed aliud nunc aduerte, & caue toxicū. Vehementer (inquit) errant Papistæ, quòd baptismum ad novitatem & superiorem vitam restringunt, quasi eius significatio & vis non pateret ad mortem usque. Dementissimū errorē suum, quòd ad omnia peccata baptismū subsequētia delēda & expiāda solus baptismus eiuſq; recordatio valeat, satis à se stabilitum putat, si audaci cōvitiō vsus aduersam veritatem vehementis erroris insimulet. Caterū nō Papistas, sed Calvinū & Calvinistas vehementissimè hac in parte errare, & errore dementissimo ac perniciosissimo laborare (hoc quippe vno paradoxo totum penitentia Sacramentum penitus aboletur) alio in loco oportunè demonstravimus. Addit adhuc, hanc Evangelij partem sic à nobis depravari & adulterari, ut peccata oriū remissionem per Christum obtinendam prorsus exterminemus. Quare hoc? Quia (inquit) post baptismum satisfactionibus redimi volunt: & quamvis Christi gratiam simul admisceant, quia tamen eam inveniunt hominum meritis, totam Evangelij doctrinam hoc modo evertunt. Respondeo: Post baptismum peccata nos velle satisfactionibus redimi quæ per baptismum abolita & condonata sunt, mendacium Caluini luculentum est, non doctrina aliqua Catholicorum. Alia post baptismum peccata satisfactionibus quo ad eorum debitas pœnas expiari, à scripturæ

In Pröpt.
Cath. in
die Ascē.
Poin.

Caluini
putidum
menda-
cium.

ptura doctrina non esse alienum, in Antidotis nostris Euangelicis & super Paulum saepe ostenditur. Bonorum operum merita nec Christi gratia, nec Euangelica doctrina repugnare, plurimis in locis Antidota nostra tam *Euangelica quam Apostolica demonstrarunt. Sed quare doctrina Euangelica operum meritis euertitur? *Quia* (inquit) *merita excutunt conscientijs fidei certitudinem.* Sanè quidem: nam & excutienda illa est, ut certissima animarum pestis, & huiusce temporis prophana nouitas, ac cerebri Caluianiani portentum, ex scripturis diuinis saepe à nobis refutatum. Addit, *merita inter mortem Christi & nostras satisfactiones dimidiare.* Huic cauillo iam dudum respondimus, quae sufficere possunt. Concludit tandem: *Sciamus ergo in solo Christo fundatam esse remissionem peccatorum.* Verum hoc quidem, ut eius merito atque virtute fiat remissio, veluti causa cum Deo efficiente: sed intercedere oportere poenitentiam ac baptismum, hic vnus locus luculenter docuit. Sed vide quomodo hoc probet quod dixit: *Hac* (inquit) *ratione Christi nomen exprimitur à Petro, quo significat: nihil istorum doceri posse, nisi statuatur Christus in medio, ut in eo quæraturs ipsius doctrinae effectus.* Tota hæc speculatio extra sacri textus literam vagatur. Vera & vnica causa cur adiecit Petrus, *in nomine Iesu Christi*, illa erat, ut qualè baptismum suscipere,

Ad Matt.
cap. 20.
v. 28.

Luc. c. 11.
v. 41.
Ad Rom.
4. v. 6. &
alibi
*Ad Luc.
c. 17. v. 10.

In Epist.
ad Rom.
c. 5. vers. 1
& 4. 5. &
cap. 8. v.
14. 15. 16.
38.
In Opere
de iustifi-
cat. lib. 1.
cap. 12.

Baptis-
mus in
nomine
Christi.

pere, & in cuius virtute ac fide baptizari debeant, eos doceret. *Baptizetur*, inquit, *unusquisque vestrum in nomine Iesu Christi*, id est, in fide ac virtute nominis eius. Hac enim duo hoc in libro æquivalent. Infra cap. 3. iubetur claudus *surgere & ambulare in nomine Iesu Christi*. Postea ibidem dicitur: *In fide nominis eius hunc, quem videtis, confirmavit nomen eius*. Rursum infra cap. 19. qui non nisi in Ioannis baptismo, baptizati fuerant, de novo *baptizati sunt in nomine Domini Iesu*, id est, Christi baptismum acceperunt, & in fide ac virtute Christi baptizati fuerunt. Ad distinctionem igitur baptismi Christi à baptismo Ioannis vel quocunque alio, & ad fidem atque virtutem Christi circa baptismum quem accipere debebant significandam (ille enim est qui in Spiritu baptizat, quo fit remissio peccatorum) adiunxit verbo, *baptizetur, Petrus, in nomine Iesu Christi*. Remissio peccatorum quam attexit, non ex solo nomine Iesu Christi, sed etiam ex pœnitentia actione atque baptismo cōsequebatur: diuersa tamen & distincta ratione: ex pœnitentia, veluti necessaria dispositione; ex baptismo, veluti in medio & instrumento salutis ad hoc instituto, ex nomine & virtute Iesu Christi, veluti ex causa huius remissionis meritoria & efficiente. Nam propter meritum mortis Christi, mediante fide, cōpunctione cordis, pœnitentia, ipsoq; baptismo,

Act. 3. v.
6. & 16.

Remissio
peccatorum
ex varijs
causis.

baptismo, promittitur illis remissio peccatorum. Hunc ordinem, hanc viam, hanc rationem iustificationis impij, hic præsens locus docuit, quem varijs modis impiè depravare horum temporum hæretici conati sunt.

CAP. III.

1. Petrus autem & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam.

CALVINVS hoc loco ita scribit: *Quod statas horas veteri populo Deus esse voluit, hinc colligimus non posse carere Ecclesiam certa disciplina: ac hodie, nisi ob- staret nimis torpor, utile esset quotidie habere tales conuentus.* Quæ eius verba tum hæreticorum hodie torporem manifestè cõdemnât, qui horas publicarum precum distinctas 1. 3. 6. & 9. non seruant, tum obseruationem in hac parte Catholicam à reprehensione liberant: simulque probant non esse Iudaicam κακοζήλιαν, sed Christianam pietatē, veteris populi ceremonias ad Ecclesiasticæ religionis vsus transferre, quod tamē alibi ipse maximè Calvinus obijcere solet. Ita hoc loco seipsum ac suos appositè refutauit. Sic infra, vbi de Anania dicitur (cap. 9.) *Et imponens ei manus, dixit, &c.* scribit Calvinus: *Morem imponendi manus, à sacrificijs ve-*

Ceremoniæ legales in Christianam religionem transferri possunt.